

ПРОБЛЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Запропоновано алгоритм ефективного корпоративного управління, який допомагає контролювати корпоративні відносини всередині підприємства та розглянуто заходи щодо розвитку корпоративного управління в Україні.

Ключові слова: корпоративне управління (КУ); корпоративні відносини; учасники корпоративних відносин; ефективність КУ.

Вступ. Ефективність корпоративного управління стає вирішальним фактором успішної роботи компаній в ринкових умовах. Для багатьох компаній, фінансових інститутів, бірж і урядів країн ця вимога ринку є на сьогодні однією з головних. За відсутності ефективної структури, що визначає взаємини ради директорів, виконавчого органу та акціонерів, українські компанії та економіка в цілому будуть постійно стримуватися в своєму розвитку нестачею капіталу.

Корпоративне управління – це форма управління підприємством для врегулювання відносин (встановлення взаємозв'язків, збалансування сил та врахування інтересів) усіх учасників (акціонерів, менеджерів, директорів, зацікавлених осіб) за умови дотримання норм законодавства та правил ведення бізнесу, спрямована на залучення та раціональне використання ресурсів при здійсненні відповідного керівництва та контролю для підвищення ефективності функціонування корпоративного підприємства, з метою отримання прибутку у вигляді дивідендів відповідно до частки власності у статутному капіталі [5].

Одним із найважливіших чинників ефективного розвитку корпоративних відносин є відносини всередині підприємства, або корпоративна культура. На жаль, сьогодні ці відносини ще далекі від належного рівня через постійні конфлікти між менеджментом підприємства та його акціонерами, між власниками малих та великих пакетів акцій, між стратегічним інвестором та іншими акціонерами. Доки ці відносини не вийдуть на цивілізований рівень, ні про який розвиток корпоративного управління говорити не можна [2,3].

Дослідження в сфері корпоративного управління вітчизняними науковцями почали здійснюватись нещодавно. Основними науковцями які розглядають питання корпоративного управління є: Л.А. Бардаченко, Л.А. Венгер, Д.В. Задихайло, О.Р. Кібенко, С.І. Козлов, К. Майєр, Г.В. Назарова, М.І. Небава, О.В. Шеремет та інші [1-5].

Проте, не зважаючи на теоретичні доробки цих вчених на даний час існує ще цілий ряд проблем які потребують свого вирішення тому тема дослідження є актуальною.

Постановка завдання. Метою дослідження є поглиблення теоретичних та розробка методичних засад корпоративного управління, удосконалення системи корпоративних відносин. Теоретичною і методичною основою досліджень є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з корпоративного управління підприємств.

Результати. Ефективність корпоративного управління досягається з урахуванням інтересів всіх учасників корпоративних відносин (рис. 1), до яких належать власники підприємства – акціонери, наймані менеджери – правління акціонерного товариства, а також інвестори і кредитори підприємства.

Рис. 1. Сукупність інтересів учасників корпоративних відносин

Ефективність корпоративного управління неможливо досягти без певних компромісних рішень між акціонерами, управлінцями та кредиторами. Акціонери зацікавлені в максимізації сукупного доходу від володіння акціями, що включає отримані дивіденди та доходи від зростання курсової вартості акцій. Якщо перший вид доходу визначається акціонерами на загальних зборах, то величина доходу від ринкової капіталізації підприємства залежить певним чином від ефективності роботи правління. В свою чергу управлінці зацікавлені перш за все в розвитку підприємства і максимізації реінвестування прибутку, що надасть додаткові можливості для кар'єрного росту та підвищення заробітної плати, в той час як виплати дивідендів лише скорочують фонд розвитку підприємства та зменшують власні інвестиційні ресурси. Ефективність роботи найманих менеджерів визначається стабільністю роботи підприємства, тому вони намагаються підтримувати на підприємстві стійкий фінансовий стан та зміцнювати конкурентні позиції на ринку. Дивідендні виплати можуть погіршити ліквідність і платоспроможність підприємства при дефіциті платіжних засобів, а знижуючи розмір нерозподіленого прибутку, а відповідно й власного капіталу, при низькому значенні коефіцієнту автономії, – послабити фінансову незалежність підприємства. Незадоволені дивідендною політикою акціонери можуть продати свої акції на фондовому ринку, що може призвести до зміни кола найвпливовіших осіб серед власників, що зумовить й переобрання членів правління. Таким чином, можна стверджувати, що вимоги різних груп учасників корпоративних відносин до розподілу прибутку і інших важливих питань підприємства досить суперечливі. Тому реалізація корпоративного управління має бути здійснена на основі взаємодії акціонерів, правління та зовнішніх інвесторів і кредиторів та збалансуванні їх інтересів.

Щодо інтересів акціонерів – власників капіталу АТ, то для них важливо

дотримання контролю за виконанням менеджерами своїх головних обов'язків. Також, основна їх мета – одержання максимального доходу на вкладений капітал. Перед акціонерами стоять такі важливі запитання: як вплинути на поведінку менеджерів, які керуються особистими вигодами; як спонукати менеджерів ефективно управляти фірмою; як убезпечитися від некваліфікованих управлінців.

Інтереси управлінців АТ полягають в потребі надмірно високих винагород; придбанні предметів розкоші (наприклад, дорогі службові автомобілі); невиправданому розширенні організації з метою підвищення власного соціального статусу; безпосередньому привласненні в тій чи іншій формі грошових коштів інвесторів та ін.

Аналізуючи інтереси інвесторів та кредиторів, бачимо, що вони несуть ризики, пов'язані із внеском до діяльності корпорації власних коштів. Інвестора будуть цікавити перспективи прибутковості та зміцнення бізнесових позицій АТ на ринку. Як відомо, ринок інвестицій характеризується найвищим рівнем конкуренції.

Якщо діяльність фірми буде успішною, то це позитивно позначатиметься на нормі прибутку інвестора, який одержує частку в доході в обмін на інвестиції. Інвестори готові прийняти на себе більший ризик за умови отримання більшого прибутку. Якщо ж прибуток є неспівмірним із ризиком, то інвестування в бізнесовий проект стає не вигідним.

Таким чином, бачимо, що у різних учасників корпоративних відносин виникають окремі інтереси стосовно діяльності АТ. Для більш ефективної діяльності підприємства, необхідно, щоб між учасниками була взаємодія і вони спрямовували б усі свої зусилля на покращення діяльності АТ та збільшення його прибутковості.

Так, задля ефективного КУ доцільно запропонувати наступний алгоритм (рис. 2):

Цей алгоритм буде допомагати контролювати ефективність корпоративного управління.

Напрямами розвитку корпоративного управління в Україні є: удосконалення системи захисту прав та законних інтересів акціонерів та забезпечення рівноправності акціонерів; удосконалення системи розкриття інформації та забезпечення прозорості діяльності товариств; розмежування повноважень між органами управління товариства; урахування законних інтересів зацікавлених осіб; формування та розвиток культури корпоративного управління. Далі розкриємо більш детально шляхи розвитку.

Для удосконалення системи захисту прав та законних інтересів акціонерів та забезпечення рівноправності акціонерів необхідні: законодавче забезпечення акціонерам рівного переважного права на придбання додатково випущених акцій; встановлення вимоги про обов'язковий викуп товариством акцій власного випуску на вимогу акціонера за ринковими цінами у разі його незгоди з певними рішеннями загальних зборів; урегулювання питань реорганізації товариств; урегулювання питань придбання контрольного пакету акцій товариства через тендерні пропозиції; встановлення окремого порядку укладання товариством угод, щодо яких є заінтересованість посадових осіб товариства та укладання товариством суттєвих угод (продаж значної частини активів, створення інших суб'єктів підприємницької діяльності, тощо); сприяння створенню та функціонуванню громадських організацій, предметом діяльності яких є захист прав акціонерів [1].

Для удосконалення системи розкриття інформації та забезпечення прозорості діяльності товариств необхідно: забезпечення повноти та достовірності інформації про діяльність акціонерних товариств, що розкривається, через приведення її складу та структури у відповідність до вимог міжнародних стандартів розкриття інформації та міжнародних стандартів аудиту; удосконалення системи надання та оприлюднення інформації, у тому числі: удосконалення способів розкриття інформації для забезпечення рівноправного та не пов'язаного із значними витратами доступу

користувачів до інформації; встановлення оптимальних термінів подання та оприлюднення інформації; врегулювання питань, пов'язаних з використанням інсайдерської інформації.

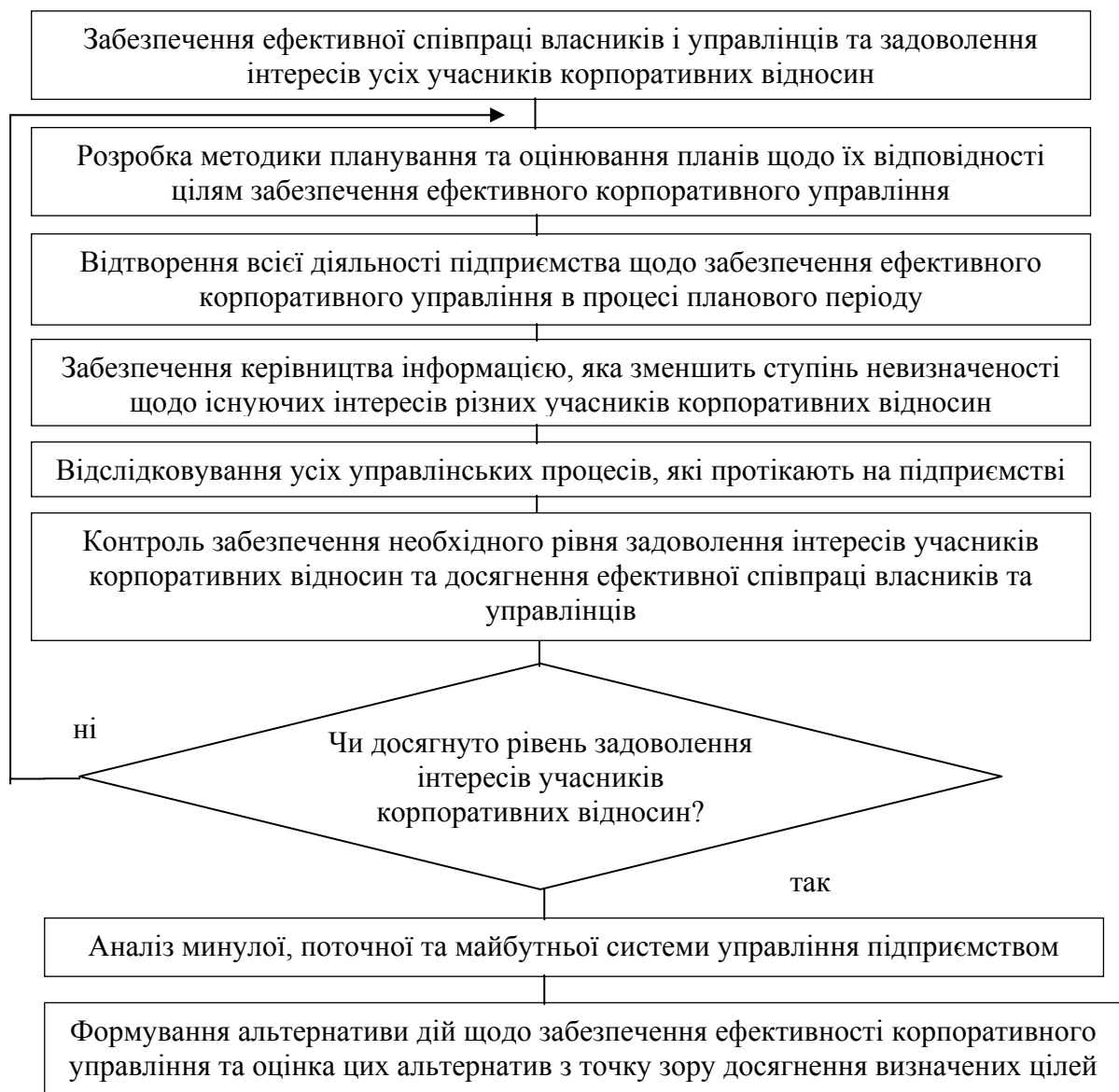

Рис. 2. Алгоритм ефективного корпоративного управління

Для розмежування повноважень між органами управління товариства необхідні чіткий розподіл повноважень між органами управління товариства (загальними зборами, спостережною радою, правлінням); визначення виключної компетенції загальних зборів акціонерів та спостережної ради, врегулювання порядку делегування інших повноважень загальних зборів акціонерів іншим органам управління; підвищення ролі спостережної ради через надання їй повноважень щодо здійснення стратегічного керівництва діяльністю товариства та контролю за діяльністю правління; удосконалення системи внутрішнього контролю товариства та запровадження внутрішнього аудиту.

Для формування та розвитку культури корпоративного управління необхідні розробка та запровадження Кодексу (національних принципів) корпоративного

управління; створення комплексної, постійно діючої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань корпоративного управління; проведення наукових, науково-практичних конференцій і семінарів з актуальних проблем корпоративного управління; запровадження системи оцінювання рівня корпоративного управління [1].

Висновки. Таким чином було проаналізовано відносини, що виникають між учасниками корпоративних відносин, це питання є актуальним, оскільки ефективність корпоративного управління має бути розроблена з урахуванням інтересів всіх учасників корпоративних відносин. А також під час дослідження було розроблено алгоритм ефективного корпоративного управління, який сприяє більш ефективному контролюванню за діяльністю підприємства.

Література

1. Гаврилова А. Корпоративне управління як складова загальної теорії менеджменту [Електронний ресурс] / А. Гаврилова // Наука молода. – 2004. - №2. – Режим доступу: <http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/4uC51b.pdf>
2. Гриньова В.М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні / В.М. Гриньова– К., 2003. – 324 с.
3. Задихайло Д.В., Кібенко О.Р., Назарова Г.В. Корпоративне управління / Д.В. Задихайло та ін. – Харків: Еспада, 2003. – 688 с.
4. Майер К. Корпоративне управління в ринкових та перехідних економіках // У пошуках кращого директора: Корпоративне управління в ринкових та перехідних економіках : Пер. з англ./ Наук. ред. С.Синиця. - К.: Основи, 1996. - С. 25.
5. Розенберг Д.М. Бизнес и менеджмент. Терминологический словарь / Д.М. Розенберг - М. : ИНФРА - М, 1997. - С.105.

Summary. The algorithm for the effective implementation of corporate governance, which helps control the corporate relationships within the company and considered measures of corporate governance in Ukraine.

Keywords: corporate governance (CG), corporate relations, members of corporate relations, effectiveness and KU.

Стаття надійшла до редакції 24.05.2011